

I. INVITAT ÎN ACEST NUMĂR

Acad. Daniel Dăianu

Președinte al Consiliului Fiscal

O corecție bugetară a început, o rectificare bugetară negativă¹

În România, criza bugetară este cauzată de neglijarea deficitelor de-a lungul anilor. Deficitul bugetar din 2024 (8,67% *cash* și 9,3% ESA, pondere în PIB) a fost adâncit în special prin creșteri de cheltuieli permanente și a fost mult superior celui din 2023. Este de departe cel mai mare deficit bugetar din UE.

Guvernul României a revizuit ținta de deficit *cash* pentru acest an la 8,4% din PIB. Să amintim că ținta inițială era de 7% din PIB, ce era evident nerealistă. În 2026, deficitul *cash* ar ajunge în jur de 6,5% din PIB dacă programul de ajustare va continua în mod ferm.

1. Punct de inflexiune în execuția bugetară

Corecția bugetară antamată de noul guvern poate fi punctul de inflexiune în restabilirea încrederii în finanțele publice din România, dar procesul este anevoios și va dura mai mulți ani. Pornind de la măsurile întreprinse de noul guvern cele trei mari agenții de *rating* au reconfirmat riscul suveran al României la un nivel deasupra celui de *junk* (nerecomandat pentru investiții). În prima parte a anului exista riscul unei retrogradări a riscului suveran.

Amploarea necesarului de ajustare (de la cca 9% la 3% din PIB) este fără precedent pentru un stat membru al UE care nu se confruntă cu o criză financiară adâncă, sau cu un șoc sever precum pandemia din 2020.

Corecția începută în acest an era absolut necesară. Argumentul întâlnit uneori în media că piețele finanțează și deficite mari sunt stranii date fiind semnalele venite de la agenții de rating, diverși finantatori externi, nervozitatea din piețe; cei care ignoră posibile schimbări subite de atitudine, înghețarea piețelor, se joacă cu focul. Se aud și teze aiuritoare de genul că reduceri de taxe și impozite ar fi calea de surmontare a crizei bugetare, printr-o creștere prezumată de venituri fiscale. O reducere de taxe și impozite acum ar speria piețele financiare. Iar afirmația că ajustarea deficitului bugetar conduce la o criză economică omite faptul că România nu poate perpetua deficite de 9% din PIB. Iar corecția este graduală.

În România, nivelul veniturilor fiscale este foarte jos (28,8% din PIB în România, față de 35% în Cehia, 35% în Ungaria, 37,5% în Polonia și 40,1% media UE, în anul 2024), fapt ce rezultă și din neglijarea necesității de a avea venituri fiscale care să poată satisface nevoile societății românești – nu în ultimă instanță, nevoia de a avea un nivel sustenabil al datoriei publice.

Înghețarea salariilor bugetarilor și non-indexarea pensiilor, măsuri adoptate în decembrie 2024, nu au stopat creșterea medie nominală a acestora în 2025; la pensii s-a simțit impactul anualizat al recalculării, la salarii creșterile ce au fost operate în 2024. De aceea, volumul cheltuielilor cu pensii și salarii a continuat să crească în 2025, chiar dacă inflația erodează din ponderea în PIB.

Execuția bugetară pe primele 9 luni din 2025 conturează un deficit în jur de 9% din PIB în lipsa pachetelor de măsuri aplicate de Guvern.

¹ Text pregătit pentru Newsletter al AAFBR. Idei din acest text se regăsesc în opinia Consiliului Fiscal privind rectificarea bugetară din septembrie 2025

CF a subliniat în documentele sale că ajustarea deficitului bugetar nu se poate face exclusiv pe partea de cheltuieli, iar această judecată se verifică în configurația măsurilor inițiate de noul guvern. Raționamentul potrivit căruia s-ar putea obține o colectare rapidă mult mai bună de taxe și impozite, care să evite schimbări în regimul fiscal, era vădit iluzoriu. Schimbările în regimul fiscal au fost impuse de realitatea unui acces costisitor la finanțare și refinanțare.

Circumstanțele obligă la prociclicitate (când economia încetinește), fiindcă s-a greșit mult în politica bugetară în ultimii ani (prociclicitate când economia se redresa după pandemie și criza energiei). De aici apare spectrul unei posibile stagflații, dar care nu este venită din cer. Fiindcă nu poți avea reducere a absorbției interne (a cererii agregate), ca expresie a corecției bugetare, simultan cu măsuri fiscale de stimulare a economiei.

2. Rectificarea bugetară este negativă: de la cca 9% la cca 8,4% din PIB

O rectificare ce mută ținta de deficit bugetar pentru 2025 de la 7% (cum era în bugetul aprobat) la 8,4% din PIB nu poate fi considerată ca „pozitivă” deoarece:

- Ținta inițială de 7% din PIB era departe de realitate supraestimând venituri și subestimând cheltuieli în mod deliberat;
- În judecarea corecției bugetare în curs se cuvine să avem în vedere nivelul deficitului bugetar care s-ar înregistra într-un scenariu când nu s-ar adopta măsuri de ajustare, deși este clar că piețele ar fi reacționat virulent la lipsa de măsuri de corecție bugetară.
- **Reperul ce indică natura rectificării bugetare din septembrie 2025 este un nivel al deficitului în jur de 9% din PIB (în lipsa măsurilor de corecție). Deci, rectificarea bugetară este negativă.**

Impactul măsurilor pentru 2025 (la venituri și cheltuieli) ar fi de circa 0,6% din PIB, fără a avea în vedere optimizări în efectuarea investițiilor publice. Investițiile publice (ce includ și pe cele finanțate din bani europeni) ar fi, potrivit rectificării bugetare, de circa 8% din PIB, ceea ce este de pus în relație și cu faptul că în 2026 se termină finanțarea din PNRR.

Supracontractarea în raport cu banii din PNRR a obligat la decizii drastice pentru a ține cont de constrângerile bugetare interne și externe severe. Supracontractarea arată o programare financiară/bugetară defectuoasă, precum și o conlucrare între MF și MIPE ce ar trebui să fie considerabil mai bună.

3. Caz clar de dominanță fiscală

Deficitul bugetar din România este un exemplu de dominanță fiscală, care nu numai că vulnerabilizează accesul la finanțare și refinanțare în sine, dar exercită și o presiune mare asupra conduitei politicii monetare. Cererea agregată în exces alimentează inflația și obligă banca centrală să mențină ratele de politică monetară la niveluri înalte.

Este remarcat sindromul deficitelor gemene, cu un deficit de cont curent ce a depășit 8% din PIB în 2024 (vezi graficele) și care s-a finanțat preponderent prin împrumuturi (cca.2/3). Dimensiunea deficitelor gemene singularizează România în cadrul UE.

Corecția bugetară este absolut necesară și pentru a menține încrederea în moneda națională; corecția poate preveni o fugă (un *run*) de monedă națională. România este țara din regiune cu cea mai precară situație a deficitului de cont curent. Corecția deficitului bugetar trebuie să fie examinată și din această perspectivă.

Evoluția mediului internațional (război comercial, încetinire de activitate economică în Europa, fragmentare economică și regionalizare de fluxuri comerciale, nevoia de creștere de cheltuieli cu apărarea, tensiuni geopolitice, incertitudini ce cresc aversiunea față de risc, etc.) complică enorm inevitabila corecție bugetară din România. O povară suplimentară pentru buget creșterea cheltuielilor de apărare în anii ce vin.

4. Colectarea veniturilor fiscale: o problemă de siguranță națională

Dacă deficitul se va situa în 2026 sub 6,5% din PIB ar fi o realizare remarcabilă în condițiile date. Contează mult cum va continua stabilizarea bugetară după 2026 - cât vor contribui reducerea evaziunii fiscale, creșterea bazei de impozitare, descurajarea optimizărilor fiscale în acest scop. Corecția deficitului bugetar este dezirabil să nu ignore aspecte de echitate socială.

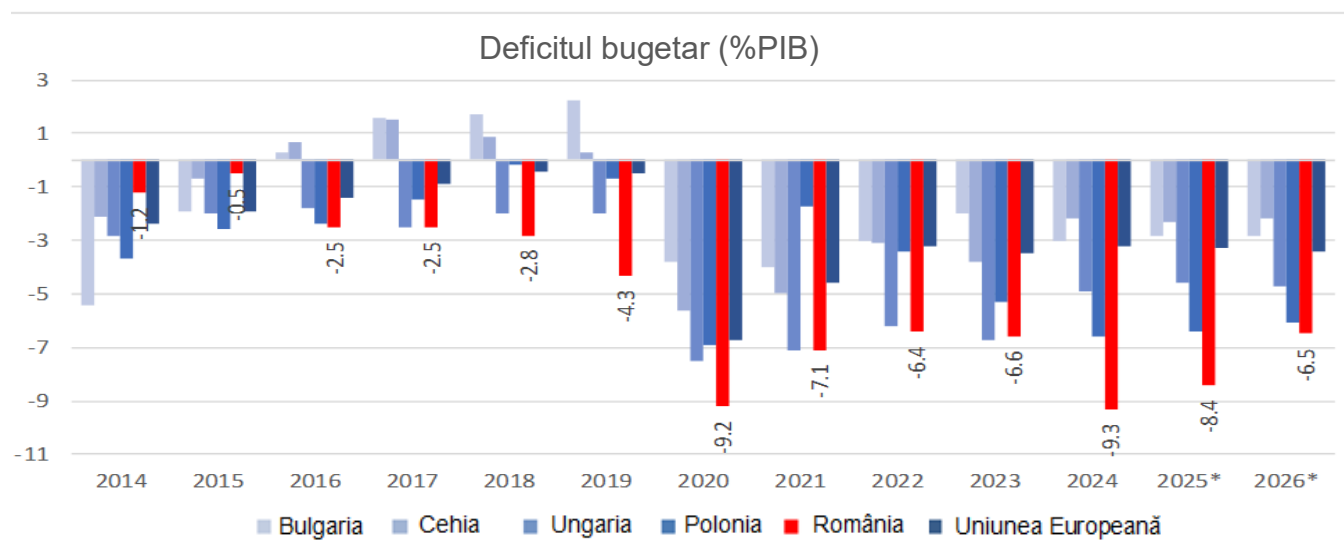
Colectarea veniturilor fiscale este o problemă de siguranță națională date fiind presiunile enorme pe buget și nevoile economiei/societății. ANAF are nevoie de o reformă radicală, care implică măsuri organizatorice și probabil de ordin legislativ; este nevoie probabil și de o schimbare a statutului celor care lucrează în ANAF, o redistribuire de prerogative între direcțiile regionale și cele la nivel local, care să spargă „rețeaua” de interese care favorizează extragerea de rente și corupția.

5. Trebuie să ne ajutăm în primul rând noi înșine

Europa are mari probleme economice, mediul internațional este puternic perturbat de războiul comercial și distrugerea multilateralismului, de efecte ale conflictelor militare. De aceea trebuie să ne ajutăm în primul rând noi înșine. Este drept ca apartenența la UE ne acordă o centură de siguranță în sensul că România nu este amenințată de faliment. Dar contează cum va avea loc consolidarea bugetară în anii ce vin. Resursele europene sprijină procesul de consolidare.

Aderarea la zona euro nu este de actualitate cât timp nu avem consolidare bugetară.

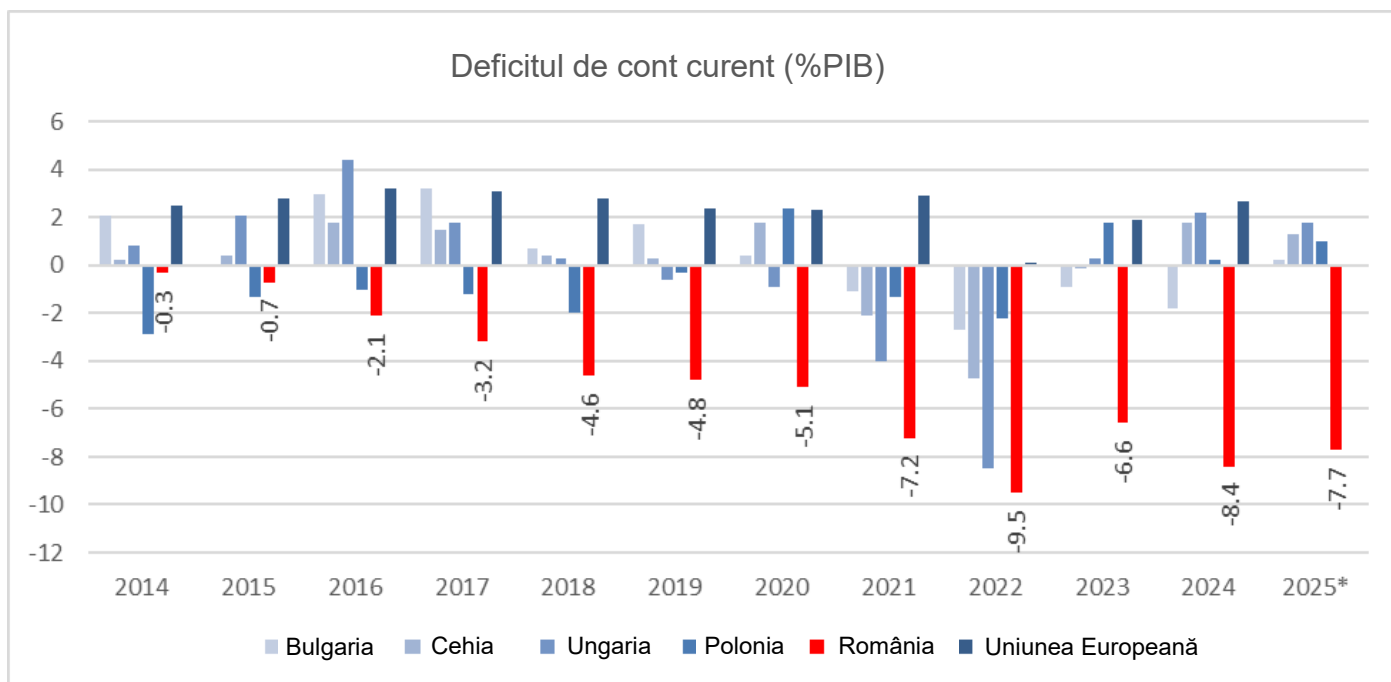
Soldul bugetar (% PIB, ESA 2010)

Sursa: AMECO,

Notă: Pentru anii 2025 și 2026 valorile deficitului bugetar pentru România reprezintă valori estimate de CF cu ocazia R1/2025 și sunt în termeni *cash*. Pentru restul statelor valorile din 2025 și 2026 reprezintă prognoza AMECO.

Soldul contului curent (% PIB)

Sursa: AMECO

Notă: Valorile pentru anul 2025 reprezintă prognoza AMECO

Acad. Daniel DĂIANU, Președinte al Consiliului Fiscal

Daniel DĂIANU, președintele Consiliului Fiscal, este membru al Academiei Române, profesor universitar la SNSPA în București; Membru al Grupului la nivel înalt pentru reforma bugetului UE (HLGOR); Membru al Comisiei Naționale pentru fundamentarea raportului de aderare la zona euro; autor al lucrărilor „Crizele și tentația autoritaristă”, Polirom, 2025 „Emerging Europe and the Great Recession” (Cambridge Scholars Publishing, 2018) și „Which Way Goes Capitalism?” (CEU Press, Budapest/New York, 2009); co-editor al volumului „The Crisis of the Eurozone and the Future of Europe” (Palgrave Macmillan, 2014); Membru în CA al Băncii Naționale a României (2014 – 2019); Prim Vice-președinte al Autorității pentru Supraveghere Financiară (2013 – 2014); Membru al Parlamentului European (2007 – 2009); Președinte al Consiliului de Supraveghere al BCR (2005 – 2007); Ministru al Finanțelor Publice (1997 – 1998); Economist șef al Băncii Naționale a României (1992 – 1997); Președinte al Societății Române de Economie; Membru al Consiliului European pentru Relații Externe (ECFR), Membru al Board of Trustees of Friends of Europe; fellow la CASE (Warsaw); stagii de cercetare la Harvard University, The Wilson Center (Washington DC), FMI (Washington DC), NATO Defense College (Rome); profesor invitat la Berkeley, UCLA, Bologna University. Între alte lucrări: „The Macroeconomics of EU Integration: The Case of Romania”, Rosetti Educational, Bucharest, 2008; cu Radu Vranceanu (coord.), „Ethical Boundaries of Capitalism”, Ashgate (UK), 2005; cu Thanos Veremis (coord.), „Balkan Reconstruction”, London, Frank Cass, 2001; „Transformation as A Real Process”, Aldershot (UK), Ashgate, 1998; „Economic Vitality and Viability. A Dual Challenge for European Security” Frankfurt, Peter Lang, 1996. Contributor la European Voice, Eurozine, EuropesWorld, Les Echos, World Commerce Review, etc.